

การบริหารภาคีเครือข่ายเพื่อความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาสำหรับ เด็กที่มีความต้องการพิเศษในเขตจังหวัดพิษณุโลก

ชูศักดิ์ ศิริเชียงใหม่

อนุชา ภูมิสิทธิพร

ศิริวิมล ใจงาม

สุวพัชร ช่างพินิจ

สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

อีเมล : sichusak70@gmail.com

นิธิพัฒน์ บุษบาร์ดี

กลุ่มงานกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก

อีเมล : sichusak70@gmail.com

ชญญภาภัก บุญฤทธิ์

โรงเรียนพิษณุโลกปัญญานุกูล

อีเมล : sichusak70@gmail.com

อุทัย ไทยกรณ์

โรงเรียนวัดยาง (มีมานะวิทยา) จังหวัดพิษณุโลก

อีเมล : sichusak70@gmail.com

Received : July 27, 2022 Revised : August 2, 2022 Accepted : June 22, 2023

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความจำเป็นที่ต้องอาศัยการประสานความร่วมมือของผู้ปกครอง ครูผู้สอน และสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ให้เหมาะสมกับระดับความสามารถและได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาศักยภาพของต้นให้สามารถดำรงชีพในสังคมได้ตามศักยภาพ ดังนั้นศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก จึงได้พัฒนาความร่วมมือในโมเดลการบริหารภาคีเครือข่ายเพื่อจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ PATTANAKARN D-D Model ซึ่งส่งผลให้มีการคัดกรองและช่วยเหลือทางด้านการแพทย์สำหรับเด็กที่มีความเสี่ยงและความบกพร่องทางพัฒนาการ การบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อม การส่งต่อเข้าสู่โรงเรียนจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมของภาครัฐและเอกชน การเตรียมความพร้อมทางด้านอาชีพ และการประกอบอาชีพในสถานประกอบการตามเป้าหมายที่ได้วางแผนไว้ร่วมกัน และ

PATTANAKARN D-D Model จึงเป็นแนวทางจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในเขต
จังหวัดพิษณุโลกได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

คำสำคัญ : การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม, สหวิชาชีพ, เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

THE NETWORK PARTY ADMINISTRATION TO THE EXCELLENCE OF EDUCATION MANAGEMENT FOR CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS IN PHITSANULOK

Chusak siricheangpin

Anucha Phoommisittiporn

Siriwimol Jaingam

Suwapatchara Changpinit

Department of Special Education, Faculty of Educational,

Pibulsongkram Rajabhat University

E-mail : sichusak70@gmail.com

Nitiphat Budsabarati

Pediatric Department of Buddhachinaraj hospital

E-mail : sichusak70@gmail.com

Chanyapak Boonrit

Phitsanulok Panyanukun School

E-mail : sichusak70@gmail.com

Authai Thaikarn

Watyang (memanawittaya) School

E-mail : sichusak70@gmail.com

Abstracts

The education management for children with special needs requires the collaboration between parents, instructors, and multidisciplinary who get involved in setting up the Individualized Education Program (IEP) compatible with the level of competence. Besides, these children are eligible to take the life-long learning to enhance their ability so well that they can stand on their own feet. Thus, the Regional Special Education Center 7, Phitsanulok, has developed the cooperation as the model of the network party administration to manage the education for children with special needs, PATTANAKARN D-D Model. This model contributes to screen children who are likely to have risk and disabilities of medical development, provide the primary help and service, prepare their attendance to the inclusive school both

public and private sector, and get them ready to work with potential at the early-targeted workplaces. It is acknowledged that PATTANAKARN D-D Model can be functioned as the sustainable and concrete education management model for children with special needs in Phitsanulok.

Keywords: Education Management, Multidisciplinary, Children with special needs

บทนำ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความจำเป็นที่ต้องอาศัยการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ร่วมกับการบริหารจัดการรายกรณีของเด็กในแต่ละบุคคลเพื่อให้ได้รับการช่วยเหลือตั้งแต่แรกพบความพิการและนำไปสู่การบำบัดรักษาทางการแพทย์ การศึกษา การประกอบอาชีพเพื่อการดำรงชีพ และสามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยอาศัยความร่วมมือกันของผู้ปกครอง ทีมสหสาขาวิชาชีพ สถานศึกษา และการช่วยเหลือทางสังคมให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขตามศักยภาพแห่งตน (Dillenburger et al., 2014; Dalwai et al., 2017) ซึ่งผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และให้การช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และควรนำหลักการของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการให้เหตุผลร่วมกันของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาร่วมกันอันจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นร่วมกัน (Amanchukwu, Stanley, & Ololube, 2015; Gichohi, 2015) และใช้รูปแบบของการบริหารภาคีเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพในการประสานความร่วมมือเพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

รูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายเพื่อการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก ได้มีการดำเนินงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ของภาคีเครือข่ายในการเสนอแนะวัตถุประสงค์ แนวคิด วิธีการ และตัดสินใจพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Thevarajah & Ratnam, 2014) ซึ่งเริ่มต้นจากหน่วยบริการทางการแพทย์ใน Special Unit ของโรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก และโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวรในการคัดกรองเด็กที่มีความเสี่ยงและมีความบกพร่องทางพัฒนาการ เพื่อการวินิจฉัยการบำบัดรักษา และการส่งต่อเพื่อรับบริการช่วยเหลือ แรกเริ่มการเตรียมความพร้อมในศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก และศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อส่งต่อเข้าสู่โรงเรียนจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมของภาครัฐและเอกชนการเตรียมความพร้อมทางด้านอาชีพ และการประกอบอาชีพในสถานประกอบการจริงตามลำดับ ซึ่งในแต่ละหน่วยบริการอาจเกิดปัญหาและอุปสรรคจากความบกพร่องด้านทักษะและปัญหาพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความแตกต่างกัน แต่เมื่อมีการบริหารภาคีเครือข่าย จึงเกิดความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาในจังหวัดพิษณุโลกที่ดี เพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการที่เป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน

ดังนั้น การบริหารภาคีเครือข่ายเพื่อการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนให้ครอบคลุมทางด้านสุขภาพและการบำบัดรักษา สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ การช่วยเหลือทางสังคม และให้เด็กได้รับการศึกษาอย่างครอบคลุมและเหมาะสมตามความชอบและความถนัดของแต่ละบุคคล และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีบทบาทสำคัญ ในการบริหารภาคีเครือข่ายการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของจังหวัดพิษณุโลก (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนี้

1. การวางแผนกำหนดนโยบายและแผนงานจัดการศึกษาเพื่อคนพิการให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการแห่งชาติ และน่านโยบายระดับชาติไปปฏิบัติ จัดทำ ส่งเสริม และประสานงาน
2. การให้บริการช่วยเหลือแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมของคนพิการ
3. การจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคลให้แก่คนพิการจัดระบบส่งต่อคนพิการ ประสานและกำกับดูแลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในเขตการศึกษาที่รับผิดชอบ
4. การจัดระบบสนับสนุนการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใด รวมถึงการจัดครูเดินสอนและอาสาสมัครคนพิการและสถานศึกษา

ภาพ 1 ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก

5. การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการศึกษา สิ่งอำนวยความสะดวก สื่ออุปกรณ์ สำหรับคนพิการทุกประเภท พัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรที่จัดการศึกษาเพื่อคนพิการ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ

6. การเป็นศูนย์ข้อมูลรวมทั้งจัดระบบข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศด้านการศึกษาเพื่อคนพิการระดับเขตการศึกษา ประสานงานด้านการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำและจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ จัดทำรายงานการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในเขตการศึกษา จัดการศึกษาอนุกระบวนและตามอัธยาศัยเพื่อคนพิการในจังหวัดที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก ตั้งอยู่ และจัดตั้งห้องเรียนคู่ขนานในโรงเรียนสำหรับเด็กออทิสติก

โมเดลการบริหารภาคีเครือข่ายเพื่อจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ PATTANAKARN D- D Model

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก ได้พัฒนาโมเดลการบริหารภาคีเครือข่ายเพื่อจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยมุ่งเน้นการใช้แนวคิดการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมและหลักการเชิงระบบในการวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า (Input) ที่เป็นภาคีเครือข่าย กระบวนการบริหารภาคีเครือข่าย (Process) และผลที่ได้จากการบริหารภาคีเครือข่ายเพื่อจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของจังหวัดพิษณุโลก (Output) มีรายละเอียด ดังนี้

ภาพ 2 PATTANAKARN - D Model

1. ภาควิชาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของจังหวัดพิษณุโลก (Input)

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจังหวัดพิษณุโลกได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง องค์กรของภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่องได้เป็นอย่างดี เพื่อให้การให้การช่วยเหลือ แรกเริ่มและเตรียมความพร้อม และการส่งต่อเพื่อเข้าเรียนในระดับที่สูงขึ้นหรือการเตรียมความพร้อม ด้านอาชีพเมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความพร้อมด้านทักษะชีวิตอย่างเหมาะสม โดยมีภาควิชา เครือข่าย ดังนี้

1.1. โรงพยาบาล อันเป็นความร่วมมือของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัด พิษณุโลกร่วมกับโรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อให้บริการด้านการคัดกรอง การวินิจฉัย และการบำบัดรักษาทางด้านการแพทย์ เพื่อส่งต่อเข้ารับ บริการในเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียด ดังนี้

1) ศูนย์ประสานงานส่งต่อ (SPECIAL UNIT) ในหน่วยพัฒนาการและจิตเวชเด็ก โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก มีแนวคิดของการเป็นศูนย์บริหารจัดการที่มีระบบการบริหาร ข้อมูลสารสนเทศของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในแต่ละบุคคลตั้งแต่แรกพบความพิการ มีการวางแผนและการรายงานผลของการช่วยเหลือ และการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตามเวลาที่กำหนด ร่วมกัน รวมทั้งสามารถติดต่อประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาของเด็กที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน เพื่อป้องกันการถูกละเลยหรือขาดโอกาสในการได้รับการช่วยเหลือทางสังคม โดยเริ่มต้นจากการคัด กรองและได้รับการบำบัดรักษาจากนักกิจกรรมบำบัดนักแก้ไขการพูด นักจิตวิทยา ครูการศึกษาพิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษา นักสังคมสงเคราะห์ ผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ในสาขาต่างๆ เพื่อ วางแผนการบำบัดรักษาและการวางแผนด้านการจัดการศึกษาอย่างเหมาะสมร่วมกัน อันจะส่งผลให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการช่วยเหลืออย่างครอบคลุมทุกด้าน (Dalwai et al., 2017; Oommen et al., 2017) และได้มีการพัฒนาความร่วมมือในระบบประสานงานด้านบริการ และการส่งต่อระหว่างหน่วยงานสาธารณสุขและการศึกษา เพื่อให้การช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษได้รับการเตรียมความพร้อมทางการศึกษาและพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ แบบ บูรณาการตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม และเพื่อเป็นศูนย์กลางในการแนะนำส่งต่อเด็กที่ไม่สะดวกในการ เดินทางมารับบริการที่โรงพยาบาลให้ได้รับการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ หรือหน่วยบริการต่อไป และ จากการดำเนินการพบว่าควรเพิ่มทรัพยากรบุคคลในการดำเนินการประสานงาน นัดหมาย การนิเทศ กำกับและติดตามเด็กที่เข้ารับบริการในหน่วยบริการต่าง ๆ เด็กพิการเรื้อรังตามบ้าน และ ในโรงเรียนเรียนรวมเพื่อให้การช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง และควรเพิ่มงบประมาณในการสร้างระบบ สารสนเทศเพื่อรวบรวมข้อมูลของเด็กที่มีความต้องการพิเศษของแต่ละบุคคลตั้งแต่แรกพบความพิการ จนถึงปัจจุบันของจังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนจัดการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องและมี ประสิทธิภาพ

2) ศูนย์การเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก เป็นการส่งเสริม ด้านการฝึกอาชีพตามสภาพความเจ็บป่วย และจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษา

ขั้นพื้นฐานที่มีความเจ็บป่วยทางด้านร่างกายและจำเป็นต้องได้รับการรักษาระยะยาวในโรงพยาบาล จึงจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาร่วมกับการได้รับการรักษาในโรงพยาบาลอย่างเหมาะสมเพื่อลดภาวะความเครียดของเด็กได้ จากการดำเนินการได้พบว่าควรเพิ่มการพัฒนาใช้สื่อและเอกสารประกอบการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสอดคล้องกับเนื้อหาตามกลุ่มสาระที่เด็กเรียนในแต่ละช่วงชั้นปี เพื่อให้เกิดความสะดวกในการนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กได้ (สำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

ภาพ 3 ศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กในโรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก

3) ภาควิชากุมารเวชกรรมและภาควิชาจิตเวช คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นเครือข่ายในการคัดกรอง การวินิจฉัย และการบำบัดรักษาทางด้านการแพทย์เพื่อส่งต่อเข้ารับบริการในเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในหน่วยบริการของภาคีเครือข่ายของจังหวัดพิษณุโลกต่อไป

1.2 คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นตัวแทนของประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงในหมู่บ้านและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างแท้จริงในลักษณะเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วนของสถานศึกษาโดยคณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทและหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งในการกำกับและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลกให้เหมาะสม

1.3 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีบทบาทสำคัญในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้สอดคล้องกับนโยบายและ

มาตรฐานการศึกษาสถานศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษเพื่อเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ที่อยู่ในศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก รวมทั้งให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและให้นโยบายในการพัฒนาและจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (สำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

1.4 เครือข่ายผู้ปกครอง ได้แก่ ชมรมผู้ปกครองบุคคลออทิสติกและบุคคลที่มีความบกพร่องด้านร่างกาย สติปัญญา การมองเห็น และการได้ยิน ที่มีบทบาทในการกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมกัน ซึ่งจะมีประโยชน์อย่างมากในการให้ข้อมูลด้านความบกพร่องและปัญหาด้านพฤติกรรม เพื่อใช้ในการวางแผนการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างเหมาะสม

1.5 หน่วยบริการอื่น ๆ

1) หน่วยบริการ หมายถึง สถานที่ให้บริการทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา หรือศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดที่ตั้งขึ้นเพื่อให้บริการ ในชุมชน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก มีจำนวน 8 แห่ง ได้แก่ พรหมพิราม บางระกำ ขาดิระการ วังทอง วัดโบสถ์ บางกระทุ่ม เนินมะปราง และนครไทย โดยให้บริการช่วยเหลือแรกเริ่มและเตรียมความพร้อม การสนับสนุนสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก และการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามบ้านในโครงการปรับบ้านเป็นห้องเรียนเปลี่ยนพ่อแม่ให้เป็นครู

2) ศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เป็นภาคีเครือข่ายที่มีบทบาทด้านการผลิตบัณฑิตการศึกษาพิเศษ และความร่วมมือด้านวิชาการและการวิจัย พัฒนารวมทั้งยังมีหน่วยบริการช่วยเหลือแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมร่วมด้วย

3) โรงเรียนจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวม คือ โรงเรียนวัดยาง (มีมานะวิทยา) ที่มีการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีการจัดห้องเรียนคู่ขนานสำหรับบุคคลออทิสติก เพื่อเตรียมความพร้อมด้านทักษะทางวิชาการและพฤติกรรมทางสังคมให้เหมาะสมก่อนจะทำการส่งเข้าเรียนรวมในบางรายวิชาที่เด็กสามารถเรียนได้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาพฤติกรรมของเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการสอนในชั้นเรียน (Giacomo et al., 2016) และป้องกันมิให้เกิดความเสี่ยงในการทำร้ายผู้อื่นและถูกทำร้ายจากเพื่อนที่ไม่เข้าใจได้ (Elkhamisi & Almutery, 2018; Sullivan, Gallagher, & Heron, 2019) และส่งเข้าห้องเรียนรวมทุกรายวิชาเมื่อเด็กมีความพร้อม โดยมีการช่วยเหลือจากพี่เลี้ยงและครูการศึกษาพิเศษเพื่อให้เด็กสามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัยและสามารถเรียนรู้ตามที่ครูประจำวิชากำหนดได้ ซึ่งปัจจุบันได้ร่วมมือกันเพื่อแก้ไขอุปสรรคในการดำเนินงาน เช่น การแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ก้าวร้าว วิวายวชณะเรียนรวมกับเด็กปกติ การเพิ่มทรัพยากรครูการศึกษาพิเศษให้เพียงพอ การเตรียมสื่อการสอนและใบงานของแต่ละรายวิชาให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของเด็กเพื่อป้องกันการเกิดความเครียดและความคับข้องใจ จนอาจเกิดเป็นปัญหาพฤติกรรม และลดภาระงานของครูที่ทำการ

สอนในแต่ละรายวิชา รวมทั้งการสร้าง ความเข้าใจและการยอมรับของเด็กปกติและผู้ปกครองในการให้โอกาสเด็กที่มีความต้องการพิเศษในการเรียนรวม

4) โรงเรียนพิษณุโลกปัญญานุกูล เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาและฝึกอบรมผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และสามารถประกอบอาชีพและพึ่งตนเองได้ตามศักยภาพ รวมทั้งมีการประสานเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาและการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพให้เหมาะสมกับระดับความสามารถและความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Loman, 2015) ได้แก่ อาชีพการทำเครื่องตีกลาแปด อาชีพเกษตรกรรม (เลี้ยงไก่ชนเรศวร กบ สุกร และปลา) อาชีพตัดผมชาย อาชีพคาร์แคร์ และอาชีพพนักงานบริการในสถานประกอบการ เป็นต้น ซึ่งความท้าทายในการพัฒนาให้เด็กเกิดทักษะเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพของตนเองตามศักยภาพและสอดคล้องกับบริบทของชุมชนที่ตนอาศัยนั้นยังต้องคำนึงถึงการเตรียมความพร้อมด้านพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่ทำงาน อันได้แก่ การควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวเมื่อเกิดความคับข้องใจหรือปัญหาขณะทำงาน การแสดงมารยาทในการรับประทานอาหาร การควบคุมการแสดงออกของพฤติกรรมทางเพศและการปฏิบัติตามต่อเพศตรงข้าม ความสะอาดในการใช้ห้องน้ำอย่างเหมาะสม และการมีสุขอนามัยส่วนบุคคลที่ดี (Bennie, 2016) เพื่อใช้ในการปรับตัวกับผู้อื่นในสังคมร่วมด้วย

5) โรงเรียนบ้านเด็กชูปเปอร์คิดส์ พิษณุโลก เป็นโรงเรียนเอกชนที่มีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กออทิสติก ซึ่งเป็นหน่วยงานภาคีเครือข่ายในความร่วมมือด้านวิชาการและการวิจัยพัฒนา และการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพพนักงานทำความสะอาดและบริการในรีสอร์ท

6) สถานประกอบการ เป็นสถานที่ที่เปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เตรียมความพร้อมในด้านอาชีพ เช่น บริษัทเอ็มเค เรสโตรองด์ จำกัด (สาขาพิษณุโลก) ร้านเสริมสวย คุณชาชูปเปอร์คิดส์รีสอร์ท และบริษัท ยูนิโคล่ (ประเทศไทย) จำกัด (สาขาพิษณุโลก)

7) ภาคีเครือข่ายอื่น ๆ เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดพิษณุโลก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1, 2, และ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 9 พิษณุโลก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก และเครือข่ายวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก ที่มีส่วนร่วมด้านการจัดการศึกษา ทักษะความสามารถด้านอาชีพ และการสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดการศึกษาและการช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจครัวเรือนของเด็กที่มี ความต้องการพิเศษอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้กระบวนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของจังหวัดพิษณุโลกดำเนินไปได้เป็นอย่างดี

2. กระบวนการบริหารภาคีเครือข่ายเพื่อจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของจังหวัดพิษณุโลก (Process)

การดำเนินงานการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของจังหวัดพิษณุโลกที่มีศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก เป็นผู้ประสานงานและบริหารระบบภาคีเครือข่ายในเขตจังหวัดพิษณุโลก ได้มีกระบวนการ ดังนี้

1. การวางแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมกัน (Plan) เป็นการวางแผนยุทธศาสตร์ในภาพรวมของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดพิษณุโลก การประเมินระดับความสามารถที่เป็นจุดเด่นและความบกพร่องของเด็กร่วมกันของสหสาขาวิชาชีพ ผู้ปกครอง เด็กที่มีความต้องการพิเศษ (มีระดับความสามารถในการร่วมตัดสินใจได้) และผู้บริหารของศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของเด็ก รวมทั้งให้เหมาะสมกับบริบทของครอบครัวในรูปแบบของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program - IEP) เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจและหาแนวทางแก้ไข กำหนดเป้าหมายการพัฒนา รูปแบบการสอน การรายงานข้อมูลความก้าวหน้าในการจัดการเรียนการสอน และการวิเคราะห์ผลการสอนและวางแผนการสอนเพิ่มเติมร่วมกัน (Reiman, Beck, Coppola, & Engiles, 2010; Steiner, Koegel, Koegel, & Ence, 2012)

ภาพ 4 การวางแผนยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจังหวัดพิษณุโลก

2. การรักษา (Treat) อันเป็นการบำบัดรักษาในเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย การมองเห็น การได้ยิน ด้านสติปัญญา ความพิการซ้อน และกลุ่มบุคคลออทิสติก โดยมุ่งเน้นการกระตุ้นพัฒนาการของทักษะด้านการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ การใช้กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา การเข้าใจภาษาและการใช้ภาษา การช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางอารมณ์และสังคม การรับรู้และประสาทสัมผัสเพื่อแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมซ้ำๆ ความบกพร่องของระดับการตื่นตัวของร่างกาย และการเตรียมความพร้อมทางด้านวิชาการจากนักสหสาขาวิชาชีพ (Roncaglia, 2018)

ทั้งในหน่วยช่วยเหลือแรกเริ่มและเตรียมความพร้อม ห้องเรียนคู่ขนาน และโรงเรียนจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวม รวมทั้งการพัฒนาสื่อการพิมพ์อักษรเบรลล์เบื้องต้นการจัดสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสม

3. การใช้เทคนิคฝึกวินัยเชิงบวก (Kind But Firm) อันเป็นเทคนิคการฝึกวินัยเชิงบวกให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่จะมีการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจและมีการสร้างระเบียบวินัยต่ำกว่าเด็กปกติ (Portes, Vieira, Souza, & Kaszubowski, 2020) เพื่อป้องกันมิให้เด็กเกิดความคับข้องใจและแสดงปัญหาพฤติกรรมออกมา จึงส่งผลให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษบางคนเกิดพฤติกรรมหุนหันพลันแล่น ก้าวร้าวรุนแรง และไม่สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบได้ (Mohammadi & Zarafshan, 2015) ซึ่งอาจส่งผลกระทบให้เกิดความเครียดในครอบครัว ดังนั้นจึงได้มีการพัฒนาทักษะให้ผู้ปกครองมีรูปแบบการเลี้ยงดูที่เหมาะสมต่อการสอนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้

4. การตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม (Need) เพื่อตอบโจทยความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ร่วมกันของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้นและสามารถส่งต่อเพื่อเข้ารับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการมีส่วนร่วม เพื่อจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (Gichohi, 2015; Mokoena, 2012)

5. การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Distinction) ซึ่งได้มีการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับระดับความสามารถและความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลและหลักสูตรแบบเอกัตบุคคลตามแนวปรัชญาทางการศึกษาอัตถิภาวนิยม (สุทัศน์ ภูพันธ์, 2546; Steiner et al., 2012) เพื่อให้เกิดผลของการจัดการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพได้

3. ผลที่ได้จากการบริหารภาคีเครือข่ายเพื่อจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของจังหวัดพิษณุโลก (Output)

ผลที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดพิษณุโลก พบว่าเด็กที่เข้ารับบริการมีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามศักยภาพในปีพุทธศักราช 2563 คิดเป็นร้อยละ 93.2 และเกิดความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันได้แก่ผู้ปกครอง นักสหสาขาวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษา ชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องคิดเป็นร้อยละ 98.3 ทั้งนี้เกิดจากมีการใช้การบริหารภาคีเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมจนส่งผลให้เกิดความตระหนักและร่วมมือกัน เพื่อพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้มีพัฒนาการที่ดีตามเป้าหมายที่ได้กำหนดร่วมกัน และส่งผลให้เกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีของภาคีเครือข่ายและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจนเกิดความพึงพอใจในระดับที่สูงตามมา (Ajayi & Afolabi, 2012; Mokoena, 2012; Gichohi, 2015)

4. การให้ข้อมูลสะท้อนกลับ (Feedback)

เป็นกระบวนการซึ่งนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการส่งเสริมเพื่อการพัฒนาการบริหารภาคีเครือข่ายเพื่อจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของจังหวัดพิษณุโลก อันจะนำไปสู่การประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทำให้เราได้ทราบถึงผลของการบริหารภาคีเครือข่ายที่เราดำเนินการทำไปเน้นถูกหรือเน้นผิด และส่งผลให้เราสามารถปรับปรุงข้อบกพร่องได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพต่อไป

บทสรุป

การบริหารภาคีเครือข่ายเพื่อจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในเขตจังหวัดพิษณุโลกของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้หลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาความร่วมมือ ในด้านการคัดกรองเด็กที่มีความเสี่ยงและบกพร่องทางพัฒนาการ เพื่อวินิจฉัยและบำบัดรักษาในหน่วยบริการ ศูนย์ประสานงานส่งต่อ (SPECIAL UNIT) ในหน่วยพัฒนาการและจิตเวชเด็ก โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก และภาควิชากุมารเวชกรรม ภาควิชาจิตเวช คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยมีการส่งต่อเพื่อรับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และการเตรียมความพร้อมในศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก ศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ส่งต่อเข้าสู่โรงเรียนจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมของภาครัฐและเอกชน การเตรียมความพร้อมทางด้านอาชีพในโรงเรียนพิษณุโลกปัญญานุกูลและโรงเรียนบ้านเด็กชุบเปอร์คิดส์ พิษณุโลก และส่งต่อเพื่อประกอบอาชีพในสถานประกอบการ ซึ่งในแต่ละหน่วยบริการจะมีบทบาทที่สัมพันธ์กันในการพัฒนาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีพัฒนาการไปตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งต้องใช้ความพยายามอย่างมาก ในการบริหารจัดการกับปัญหาที่มีความซับซ้อนจากความบกพร่องด้านทักษะการเรียนรู้ ปัญหาพฤติกรรม ก้าวร้าวของเด็ก ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาด้านความเครียด และเศรษฐกิจของผู้ปกครอง โดยเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีปัญหาเหล่านี้แตกต่างกันในแต่ละบุคคล ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการบริหารภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งและความเสียสละของผู้มีส่วนร่วมโดยยึดถือเป้าหมายให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดของเด็ก รวมทั้งมีการสื่อสารร่วมกันเพื่อหาแนวทางพัฒนาร่วมกันอย่างต่อ เนื่องจึงทำให้เกิดการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในเขตจังหวัดพิษณุโลกให้เป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืนได้

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้เขียนขอขอบพระคุณคุณสมบัติ ลำคำ ที่ช่วยในการแนะนำแหล่งค้นคว้าข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการจัดทำบทความวิชาการนี้ ผู้อำนวยการศึกษา เรื่องเดช และภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ที่มีส่วนช่วยในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมกันตลอดมา

บรรณานุกรม

- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2565). บทบาทอำนาจหน้าที่. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2565. จากเว็บไซต์ <http://special.obec.go.th/article3.php>
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2559). คู่มือการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.
- สุนิษฐ์ ภูพันธ์. 2546. แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่ : เดอะโนว์ เลจเซ็นเตอร์.
- Ajayi, I. A., & Afolabi, C.Y. (2012). **Participatory management and productivity among secondary school teachers in South West Nigeria.** Research Journal in Organizational Psychology & Educational Studies, 1(6), 332-337.
- Amanchukwu, R.N., Stanley, G.J., & Ololube, N.P. (2015). **A review of leadership theories, principles and styles and their relevance to educational management.** Management. 5(1), 6-14.
- Bennie, M. (2016). **How do we help a person with ASD be successfully employed?** Retrieved. from <http://utismawarenesscentre.com/need-consider-help-person>.
- Bureau of Special Education Administration. (2563). **The Role and authority of Bureau of Special Education Administration.** Retrieved from <http://special.obec.go.th/HV3/article3.php>.
- Bureau of Special Education Administration. (2560). **The Special Education Bureau performance manual-2017.** Bangkok: The Special Education Bureau.
- Dillenburger, K., Röttgers, H-R., Dounavi, K., Sparkman, C., Keenan, M., Thyer, B., & Nikopoulos, C. (2014). Multidisciplinary teamwork in autism: can one size fit all?. Australian Educational and Developmental Psychologist, 31(2), 1-16.
- Dalwai, S. H., Modak, D. K., Bondre, A.P., Ansari, S., Siddiqui, D., & Gajria, D. (2017). **Effect of multidisciplinary intervention on clinical outcomes of children with autism spectrum disorder in Mumbai, India.** Disability, CBR & Inclusive Development, 28(2), 95–116.
- Elkhamisi, E. S. & Almutery, M. (2018). **Aggression dimensions in students with autism.** European Scientific Journal, 14(9), 330 – 345.

- Giacomo, A., Craig, F., Terenzio, V., Coppola, A., Campa, M. G., & Passeri, G. (2016). **Aggressive behaviors and verbal communication skills in autism spectrum disorders.** *Global Pediatric Health*, 3(1), 1–5.
- Gichohi, G.W. (2015). **Stakeholder involvement in schools in 21 century for academic excellence.** *International Journal of Education and Research*, 3(2), 13-22.
- Loman, S. (2015). **Guiding principles for developing comprehensive and meaningful instruction for individuals with complex needs.** In Sennott, S., & Loman, S. (Eds.) **Comprehensive individualized curriculum and instructional design: Curriculum and instruction for students with developmental disabilities/autism (pp. 1-21).** Oregon: Portland State University Library.
- Mohammadi, M., & Zarafshan, H. (2015). **Family function, parenting style and broader autism phenotype as predicting factors of psychological adjustment in typically developing siblings of children with autism spectrum disorders.** *Iranian Journal of Psychiatry*, 92(1), 55-63.
- Mokoena, S. (2012). **Effective participative management: does it affect trust levels of stakeholders in schools?** *Journal of Social Sciences*, 30(1), 43-53.
- Oommen, S.P., Bhattacharyya, S., Koshy, B., Roshan, R., Samuel, L., & Preethi, R. (2017). **Management of autism spectrum disorder: A Case - based overview.** *Current Medical Issues*, 15(1), 17-25.
- Phoopan. S. (2546). **The concept of curriculum development.** Chaingmai: The Knowledge Center.
- Portes, J.R., Vieira, M.L., Souza, C.D., & Kaszubowski, E. (2020). **Parental styles and coparenting in families with children with autism: cluster analysis of children's behavior.** *Psychology of Development*, 37(1), 1-12.
- Reiman, J.W., Beck, L., Coppola, T.B. & Engiles, A.J. (2010). **Parents' experiences with the IEP process considerations for improving practice.** Eugene, Oregon: Center for Appropriate Dispute Resolution in Special Education.
- Roncaglia, I. (2018). **Transdisciplinary approaches embedded through PERMA with autistic individual: A case study.** *Psychological Thought*, 11(2), 224–233.

- Steiner, A.M., Koegel, L.K., Koegel, R.L., & Ence, W.A. (2012). **Issues and theoretical constructs regarding parent education for autism spectrum disorders.** Journal of Autism Developmental Disorders, 42(6), 1218-1227.
- Sullivan, M. O., Gallagher, L., & Heron, E. A. (2019). **Gaining insights into aggressive behavior in autism spectrum disorder using latent profile analysis.** Journal of Autism and Developmental Disorders, 49(1), 4209–4218.
- Thevarajah, K., & Ratnam, E. (2014). **An examine the relationship between participative management style and student satisfaction.** European Journal of Business and Management, 6(1), 137-141.